petrol-iş
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

► Sayı: 237 ► HAZİRAN 2021
Petrol-İş Sendikası'nın çocuklarımıza armağanıdır

GÖKKUŞAĞI

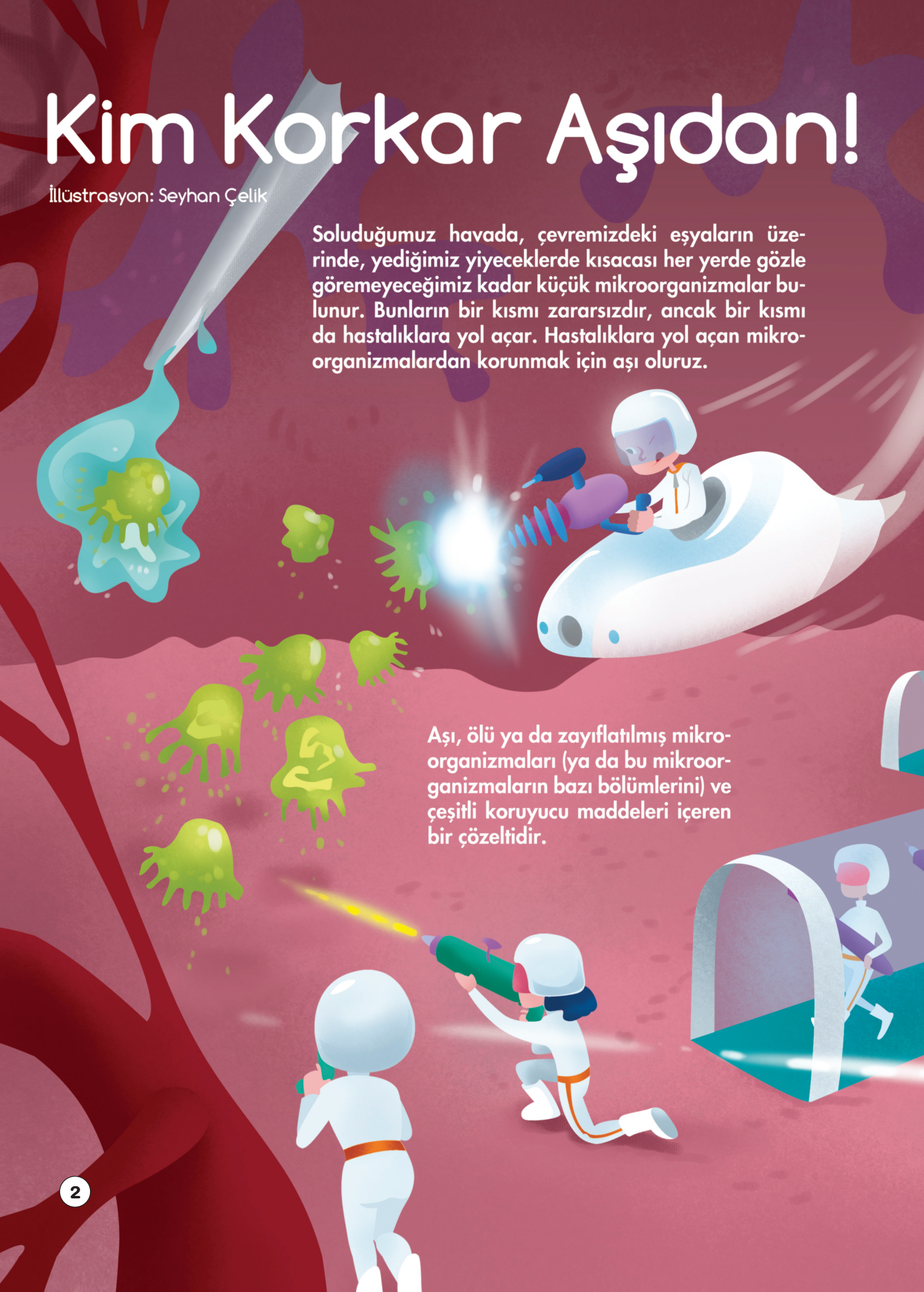
Çocuk Dergisi

Kim Korkar Aşıdan!

İllüstrasyon: Seyhan Çelik

Soluduğumuz havada, çevremizdeki eşyaların üzerinde, yediğimiz yiyeceklerde kısacası her yerde gözle göremeyeceğimiz kadar küçük mikroorganizmalar bulunur. Bunların bir kısmı zararsızdır, ancak bir kısmı da hastalıklara yol açar. Hastalıklara yol açan mikroorganizmalardan korunmak için aşı oluruz.

Aşı, ölü ya da zayıflatılmış mikroorganizmaları (ya da bu mikroorganizmaların bazı bölümlerini) ve çeşitli koruyucu maddeleri içeren bir çözeltidir.

Aşı olduktan sonra vücudumuzda bu maddelere karşı savunma hücreleri üretilir.

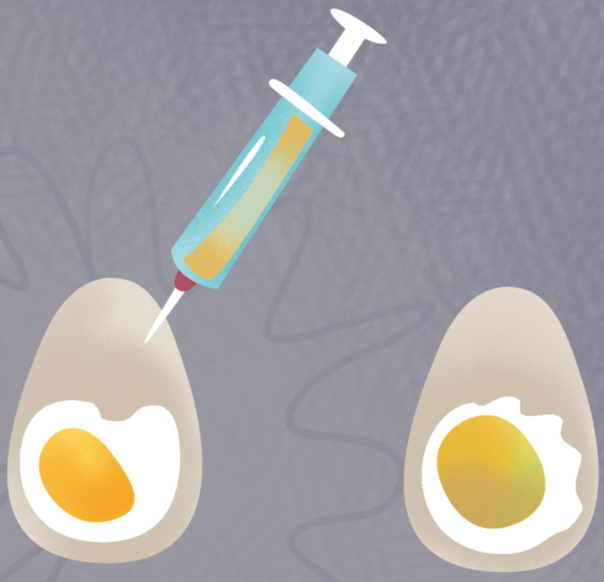
Bu savunma hücreleri, hastalıklara yol açan gerçek mikroorganizmalar vücudumuza girdiğinde onları kolayca yok eder.

Aşıların geliştirilmesi genellikle yıllarca sürer ve pek çok aşamadan oluşur. Bu işte eczacılar, genetik mühendisleri, doktorlar, veterinerler, biyologlar gibi çok sayıda araştırmacı görev alır.

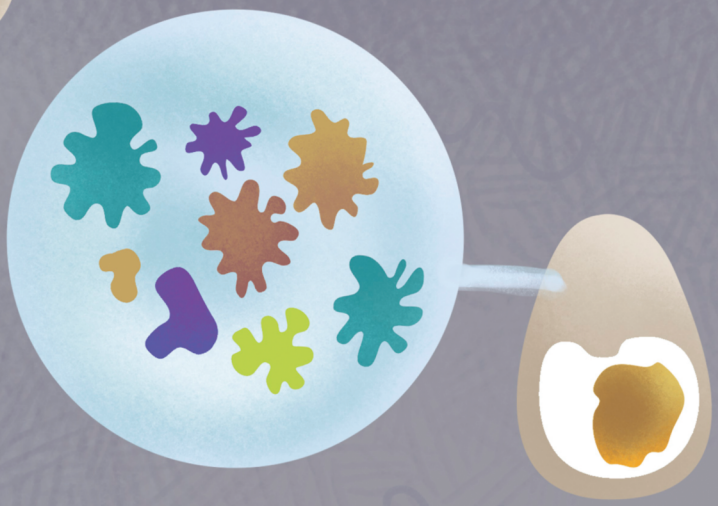

Belirli bir hastalığa karşı geliştirilecek olan aşının içeriğinde nelerin yer alacağına sağlık kuruluşları karar verir. Aşının üretimi için öncelikle mikroorganizmaların çoğaltılması gerekir.

Bu çoğaltma işlemi, özel laboratuvarlarda, genellikle tavuk yumurtalarının içinde gerçekleştirilir. Çoğaltılacak olan mikroorganizmalar şırıngayla yumurtaların içine koyulur.

Mikroorganizmalar burada çoğalır ve birkaç hafta sonra sayıları milyonları bulur. Bu mikroorganizmalar özel işlemlerden geçirilir ve hastalık yapıcı etkileri azaltılarak aşıda kullanılmaya hazır hale getirilir.

"Mmm, bu yumurta da çok lezzetliymiş!"

Geliştirilmekte olan bir aşının vücuda hangi miktarlarda verileceğinin saptanması için ya da hastalıklardan korumada yeterli olup olmadığının anlaşılması için birçok test yapılır. Bu testlerden olumlu sonuçlar elde edildiğinde aşı üretiminin gerçekleştirilmesi için gereken yasal işlemler yapılır.

vücudumuzun koruyucusu, savaşçı akyuvar hücreleri

Bundan sonra aşı fabrikalarda üretilir ve tüm dünyaya dağıtılır.

“Mikroplara karşı eğitime hazırız!”

Gözlük Takıyorum

Diş Teli Kullanıyorum

İşitme Aygıtı Kullanıyorum

...ve Mutluyum!

Alet yapma ve kullanma becerilerimiz, bizi diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri. Gelişen bilim ve teknolojinin daha sağlıklı ve rahat yaşayabilmemiz için bize sağladığı olanaklar her gün biraz daha artıyor. Gözlük, diş teli ve işitme aygıtları, bu aletlerden yalnızca birkaçı. Gözlerimiz iyi göremiyorsa gözlük, dişlerimizde çarpıklık varsa diş teli veya işitme kaybımız varsa işitme aygıtı gibi 'yardımcı aygıtlar' kullanmamız gerekebilir. Bu yardımcı aygıtları kullanmak kimilerimiz için kolaydır; ama kimilerimiz de bunlara alışmakta güçlük çeker.

Ancak bu, yalnızca sağladıkları rahatlık farkedilene kadar süren, geçici bir dönemdir. Günümüzde çok sayıda yetişkin ve çocuk, bu aygıtları kullanarak yaşamlarını kolaylaştırıyor. Yaşadığımız çevrede olanların çoğunu görme duyumuzla algılarız.

Bu nedenle gözlerimiz bizim için çok önemlidir. Bazen diğer insanlar kadar iyi göremeyiz.

Tahtada yazılanları net olarak göremediğimizden dersi anlayamayız, kitap okuyamayız. Bu sorunun kolay bir çözümü olduğu için çok şanslıyız.

Hemen bir göz doktoruna gidip, onun önerileri doğrultusunda uygun gözlüğü almalı ve takmalıyız. Duyamadığımızı anlamak, göremediğimizi anlamaktan daha zordur.

İşitme duyumuzu birçok hayvandan farklı olarak varlığımızı sürdürmenin yanısıra, 'kendimizi ifade etmek' için de kullanırız. İşitebildiğimiz için konuşabiliriz.

Çünkü, sesleri duymadan konuşmayı öğrenemeyiz ve çevremizle iletişim kurmakta güçlük çekeriz.

Eğer sesleri duymaya ilişkin bir sorun yaşıyorsak işitme aygıtı kullanmamız ve özel konuşma eğitimi almamız gerekir.

Diş telleri de tıpkı gözlükler, lensler, işitme aygıtları gibi yaşantımızı kolaylaştıran yardımcı aygıtlardır. Bunlar, diş çarpıklıklarımızın düzelmesini sağlar. Aksi halde düzgün çiğneyemez ve yutkunamayız.

Bu nedenlerle sindirim sorunları yaşayabiliriz. Ayrıca dişlerimizdeki çarpıklıklar, bazı sözcükleri doğru olarak söylememize de engel olabilir. Dişlerimizde çarpıklıklar olduğunda da diş hekimlerine danışmalıyız.

Gözde Kırılma Kusurları

Bazı nedenlerle nesnelerin görüntüleri ağtabaka üzerine düşmez. Bu duruma bağlı olarak gözümüzde kırılma kusurları oluşur.

Bunlardan biri olan "hipermetropi" denilen göz kusurunda, uzağı (örneğin sınıfımızdaki tahtayı) iyi gördüğümüz halde, yakını iyi göremeyiz ve kitapları gözümüzden uzaklaştırarak okuruz.

Tahtaya yazılanları bulanık görüyor, televizyonu çok yakından seyrediyorsak da gözümüzde "miyopi" olabilir.

Bazen de nesnelerin biçimleri bozuk görülür. Bu görme kusuruna astigmatizm denir.

Görmeyle ilgili bir sorunumuz olduğunu düşünüyorsak, göz hastalıkları uzmanına gitmeliyiz. Yapılan testler sonucu gözümüzde ne tip bir kırılma kusuru olduğu saptanır. Gözdeki kırılma kusurlarının hepsi gözlük kullanılarak düzeltilebilir.

Diş Tellerimiz

Ortodontistler, dişlerimizde çarpıklık sorunları daha oluşmalan önlem alırlar. Buna koruyucu ortodonti denir. Durdurucu ortodonti de başlangıç aşamasındaki sorunlarla ilgilenir. Diş ve çenelerde sorun varsa düzeltici ortodonti tedavisi yapılır. Bu tedavi yapılırken bazen dişlerin çekilmesi gerekebilir ve dişteli olarak da bilinen özel bazı mekanik aygıtlar kullanılır. Bu mekanik aygıtlar, takıp çıkarmalı veya sabit olabilirler. Diş çarpıklığı sorunları her yaşta düzeltilebilir.

İskelet yapısındaki sorunlarsa büyüme döneminde tedavi edilirse daha kolay düzelir. Bu tip sorunların tedavisi için en uygun dönem, kızlar için 9-11, erkekler için 10-12 yaşlardır. Ortodontik tedaviler diş çarpıklığı sorununun derecesine göre, altı ayla birkaç yıl arasında sürebilir.

SAĞLIĞINIZ İÇİN BOL BOL SU İÇİN

Özellikle sıcak yaz günlerinde duymayı çok sevdiğimiz bir sorudur: Ne içersiniz? Öyle ya, koşup oynamışsınız; terlediğiniz için de su kaybetmişsiniz. Şimdi vücuttan atılan bu suyu yerine koymak gerek.

Kışın soğuk günlerindeyse içimizi ısıtacak sıcacık içecekler imdadımıza yetişir. Bunun için içecekler bizi bekliyor ama, hangisini içmeli? Yalnızca suyla mı yetinmeli yoksa ayran mı içmeli? Meyve suyu mu, limonata mı, gazoz mu? Yoksa süt mü, çay mı, ıhlamur mu? Gelin de karar verin bakalım... İçecekler bizim için yaşamsal değere sahipler, buna kuşku yok.

Ama içtiklerimiz aynı zamanda kültürel yaşantımızın da bir parçası. Yetişkin bir insanın günlük su gereksinimi 2 ya da 3 litredir. Bu gereksinim başlıca üç yoldan karşılanır: İçme suyu, besinlerden dolaylı olarak alınan su ve diğer içecekler yoluyla aldığımız su. İşte bu diğer içecekler kişinin damak zevkine ve içecek kültürüne bağlı olarak seçiliyor.

İçeceklerimizi seçerken bizi etkileyen birçok şey var. Hava sıcaklığı bunların en önemlilerinden biri. Örneğin sıcak bir yaz gününde serinlemek için soğuk içecekler tercih ederiz.

Hatta bazen soğuk içeceklerin içine buz katarız. Soğuk içeceklerden bahsederken aklımıza ilk gelen içecek meyve suyudur. Saf meyve suyu, taze ve olgun meyvelerin sıkılmasıyla elde edilen ve tamamen doğal bir içecektir. En çok bilinen meyve suyu çeşitleri vişne, üzüm, portakal, elma ve greyfurt suyudur.

Saf meyve sularının dışında, marketlerde hazır paketlerde satılan meyve suları da vardır. Bunların içine, uzun süre dayanıklılığını korusun diye pek çok katkı maddesi katılır. O nedenle hazır meyve sularını tüketmek yerine doğal olanlarını tercih etmeliyiz. Saf meyve sularını nereden bulacağız diye sorarsanız, cevabı çok basit. Annelerinizden yardım isteyerek evde kendiniz yapabilirsiniz. Soğuk içeceklerden en yaygın olanları, kola ve diğer gazlı içeceklerdir.

Uzmanlar, kola ve gazlı içeceklerin sağlık açısından zararlı olduğunu söylüyorlar çünkü içinde insan sağlığına zararlı bir gaz olan karbondioksit bulunuyor. Kesinlikle içmemeliyiz.

Ülkemizde yaygın olarak tüketilen ayran, her mevsim tercih edebileceğimiz nefis bir içecek. Yoğurdun sulandırılmasıyla elde edilen ayran, soğuk olarak tüketildiği için yaz aylarında daha çok tercih edilir. İçecek olmasının yanı sıra, cacık olarak da tüketilen ayran, tuzlu içildiğinde terleyerek kaybettiğimiz tuzu almamıza yardımcı olur. Hem lezzetli hem sağlıklı bu nefis içeceğe kimse hayır demez.

Bunlar bir günde içtiğimiz içeceklerden bazıları. Bir günde ne kadar içecek tüketiyorsunuz hiç merak ettiniz mi? Bunu hesaplamak için içtiğiniz her içeceği bir kağıda yazabilirsiniz. Yukarıda saydığımız bu içecekler günlük yaşantımızın bir parçası. Ancak su ihtiyacımızı karşılamak için seçmemiz gereken en doğru içecek sudur.

Gün içerisinde tükettiğiniz suyu hesaplamak için en güzel yol, kendinize ait ölçülü bir sürahi edinmeniz. Böylece, yeterli miktarda su tükettiğinizden emin olursunuz.

Sevgili Çocuklar

DERGİMİZİ OKUYALIM-OKUTALIM

SEVDİKLERİMİZLE PAYLAŞALIM

Fotoğrafınızı Yollayın Karikatürünüzü Çizelim

Sevgili çocuklar "Fotoğrafınızı Yollayın Karikatürünüzü Çizelim" sayfalarımızda siz de yer almak istiyorsanız, fotoğraflarınızı gönderin, karikatürünüzü yayınlayalım.

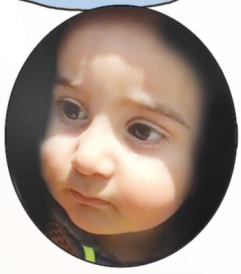
Bunun için sevdiginiz fotoğraflarınızı zaman kaybetmeden ve pratik bir şekilde dergimize ulaştırabilirsiniz. Aşağıda belirtilen mail adresine fotoğrafınızı mail atmanız yeterlidir. Sevgiyle kalın.

cengiz.ckc@gmail.com

Çizen: Zafer Temoçin

Fotoğrafınızı Yollayın Karikatürünüzü Çizelim

Yağız Erhan Yakışan - BURSA

Gaye Sehel Şahin / İSTANBUL

Elif Ecrin Karcı / ANKARA

Bade Akman / İSTANBUL

Buğlem Taşçı / İZMİR

Ege Özçelik / İZMİR

petrol-iş
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

Fotoğrafınızı Yollayın Karikatürünüzü Çizelim

Poyraz Dereli / MANİSA

Zeynep Sare Uysal / KOCAELİ

Melike Çevik / ŞANLIURFA

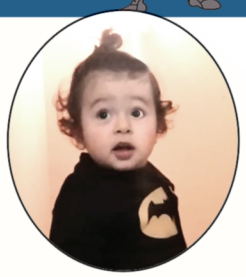
Azra Yalçın / ANKARA

İdil Ece Kalu / İSTANBUL

Murat Çetin / ADANA

İNGİLİZCE
Unit - 29
İlköğretim

directions (yönler)

north	*(nort)*	kuzey		east	*(ist)*	doğu
south	*(saut)*	güney		west	(west)	batı

Türkçe'de **"doğuda, batıda, kuzeyde, güneyde"** gibi ifadeler, İngilizce'de aşağıda görüldüğü gibi **"in"** edatı kullanılarak yapılır.

Trabzon is in the north.	Trabzon kuzeydedir.
Hatay is in the south.	Hatay güneydedir.
Kars is in the east.	Kars doğudadır.
Manisa is in the west.	Manisa batıdadır.

Yukarıda öğrendiğimiz kalıba **"of"** (ov) eklenerek "**Türkiye'nin** doğusunda, **Fransa'nın** batısında.." gibi anlamlar eklemek mümkün. Hep birlikte örnekleri görelim.

Antalya is in the south of Turkey.
Antalya Türkiye'nin güneyindedir.

London is in the south of England.
Londra İngiltere'nin güneyindedir.

İzmir is a big city in the west of Turkey.
İzmir Türkiye'nin batısında büyük bir şehirdir.

Erzurum is in the east of Turkey.
Erzurum Türkiye'nin doğusundadır.

between, among

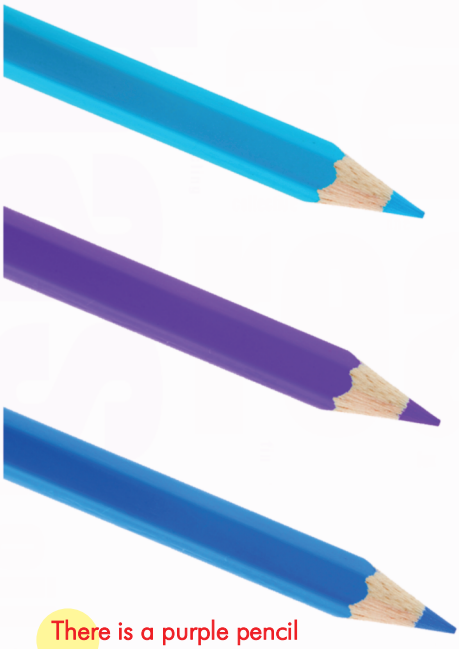
"Between" *(bitwin)* edatı **"iki şeyin arasında"** anlamındadır. **"Among"** *(imang)* da bir edatır **"ikiden fazla şeyin arasında, birçok şeyin arasında"** anlamını verir.

between	arasında
between the door and the desk	kapı ve sıra arasında
between two houses	iki evin arasında
among	arasında
among the people	insanlar arasında
among the birds	kuşlar arasında

The girl is **between** her mother and father.
(Kız anne ve babasının **arasında**dır)

Melisa is **among** the beautiful flowers.
(Melisa güzel çiçeklerin **arasında**dır)

My sister is walking **between** two girls.
(Ablam iki kız **arasında** yürüyor)

There is a purple pencil between two blue pencils.
(İki mavi kalem arasında mor bir kalem var)

There is an old woman between two boys.
(İki erkek çocuğun arasında yaşlı bir kadın var)

The child is playing among the pink balloons.
(Çocuk, pembe balonların arasında oynuyor)

There is a long way among the trees.
(Ağaçların arasında uzun bir yol var)

BOYAMA

Boya kalemleriniz hazırsa, resmi en sevdiğiniz renklerle boyayabilirsiniz.

EĞLENCELİ DENEYLER

Geleceğin biliminsanları olan sizlerin yetişmesinde büyük önemi olan bazı kolay ve eğlenceli deneyleri yapıp sonuçlarını gözlemlemek ister misiniz?

Hareket Eden Çizimler

Animasyon türü yapımları hepimiz severek izliyoruz. Bu filmlerde kullanılan teknikle ilgisi olmasa da çizdiğiniz bir figürün hareket etmesini sağlamak güzel olmaz mıydı? O halde malzemeleri hazırlamakla başlayabilirsiniz.

Gerekli Malzemeler

- Bir adet dilediğiniz renkte beyaz tahta kalemi,
- Bir adet cam yemek tabağı veya cam kase,
- Yeterli miktarda su.

Deneyin Yapılışı

Öncelikle kullanacağınız kase ya da cam tabağın içinin kuru olmasına dikkat edin.

Daha sonra çizeceğiniz figürü kabınızın iç tabanına dikkatli bir şekilde çizin. Bazı yerlerin net olmadığını görürseniz, üstünden geçerek tekrar çizebilirsiniz. Daha sonra kaseyi hafif yan tutarak içine yeterli miktarda su ekleyin. Kasenin eğimini düzleştirerek yavaşça suyun, sizin çiziminize temas etmesini sağlayın.

Çiziminizin suyla temas eden yerden başlayarak tabaktan kolayca ayrıldığını göreceksiniz. Tabağı oynaratak ya da çizime dokunmadan suyu hareketlendirerek figürünüzün su üzerinde hareketlerini gözlemleyebilirsiniz.

Aslında Ne Oluyor?

Kullandığınız kalem, renk pigmentlerini barındıran maddelerle bir tür alkolün karışımından meydana gelen bir mürekkep içerir. Siz çiziminizi yaptıktan sonra, uçucu bir madde olduğundan alkol uçar ve geriye diğer pigmentler katı bir şekilde kalır.

Suyla kontrollü bir şekilde temas edince de camın pürüzsüz olmasından dolayı camdan kolayca ayrılır ve su üzerinde kayarak hareket eder.

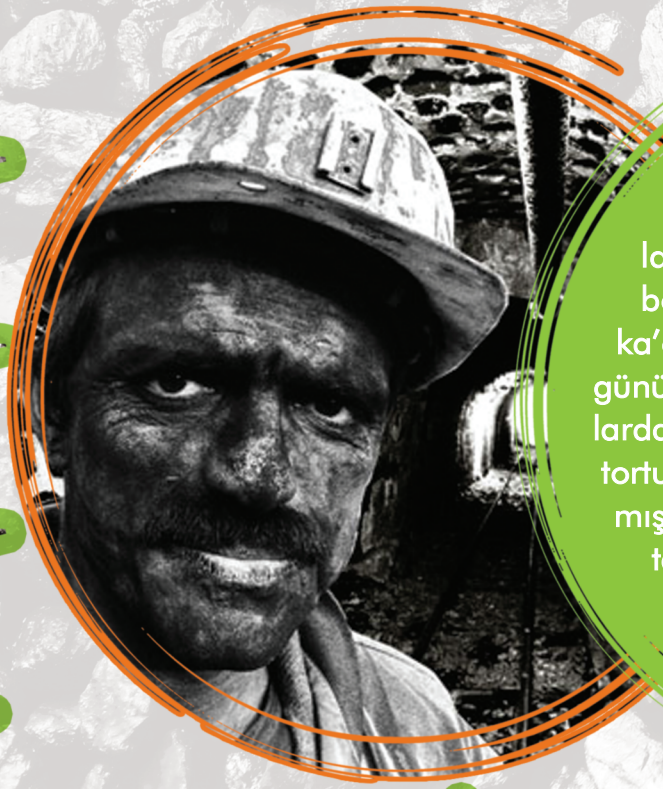
DENEY: Kontrol edilebilir şartlar altında doğal bir olayın veya bilinmeyen bir gerçeğin açıklamasında kullanılacak ölçme işlemlerinin yapılması işidir.

TARİH VE KÖMÜR

Tarih boyunca farklı dönemlerde, türlerine göre, ısınmada, yiyeceklerin pişirilmesinde, metallerin ergitilmesinde ve onlara şekil vermede, çanak çömlek ve tuğlaların pişirilmesinde kullanılmıştı kömür. 19. Yüzyıldaki sanayi devriminde üstlendiği rolse, bütün bunlardan çok daha büyüktü.

Bugün farklı amaçlarla kullandığımız kömür, milyonlarca yıl yaşındadır. Avrupa'nın bir bölümünde, Asya ve Kuzey Amerika'da bulunan geniş kömür yatakları, günümüzden milyonlarca yıl önce, buralardaki geniş bataklık ormanlarının kalın tortullarla örtülmesiyle oluşmaya başlamıştı. Bataklık alanlarda nemli orman tabanına düşen yapraklar, dallar hatta devrilen ağaçlar burada çürümeye başlar ve gömülür.

Üzerine biriken tortul tabakaların ağırlığı, altındaki bitki artıklarından oluşan organik malzemeyi iyice sıkıştırır. Organik malzemenin içindeki su da bu sıkışma sırasında dışarıya atılır. Sıkışmanın etkisiyle yavaş yavaş katılaşan organik malzemeye bataklık kömürü, başka bir adlandırmayla turba denir. Sıkışmayı sağlayan basıncın yanı sıra, sıcaklık ve zaman da kömürün oluşumundaki diğer önemli etkenlerdir. Çünkü sıcaklık, yerin derinliklerine doğru her 33 metrede 1 santigrat derece artar. Buna jeotermik Gradyan adı verilir. Gömülmenin yol açtığı yükselen basınç ve sıcaklık, birbirini izleyen genel olarak dört farklı türdeki kömürün oluşumunu sağlar.

Çok sayıda çocuk, sanayi devrimi sırasında, güç koşullar altında, kömür madenlerinde çalışmaya zorlanmıştı. Günümüzdeyse, madenlerde modern teknoloji ürünü dev makinalar kullanılıyor. Ancak maden ocaklarındaki işçilerin durumu dünden daha iyi değil!

HOKUS POKUS SİHİRBAZLAR

Sihirbazlığın, neredeyse insanlık tarihi kadar eskilere dayanan bir öyküsü var. Geçmişten günümüze izleyenlerin beğenisini kazanan bu ilginç meslek, Antik Mısır'da oldukça yaygındı.

Günümüzde Berlin Devlet Müzesi'nde bulunan bir papirüs (kağıt), ilk sihirbazlık gösterisinin eski Mısır'da yapıldığını gösteriyor.

Eskiden sihirbazların doğaüstü güçleri olduğuna inanıldığından, bu meslekteki kişilerin çoğu sırlarını kimseyle paylaşmazlardı.

Neyse ki günümüzde, sihirbazlığın sadece bir göz yanılması olduğu artık biliniyor ancak sihirbazlar sır saklama özelliklerini hâlâ sürdürüyorlar.

Sihirbazlar ipleri kesip birleştirir, topları yok eder ve sonra yeniden ortaya çıkarır, kısacası gerçek hayatta olması imkansız şeyleri sanki gerçekten oluyormuş gibi bize gösterirler. Günümüzde teknolojiden yararlanarak yeteneklerini daha

Fransızca'da 'illusion' kelimesi, yanlış algılama ve duyu yanılması anlamına geliyor. Dilimize illüzyon olarak geçen bu kelime, sihirbazlık kelimesi yerine kullanılıyor. Sihirbazlık yapanlara da illüzyonist deniyor.

da geliştiren illüzyonistler, izleyenleri hayrete düşüren ilginç şovlar yapıyorlar.

Elbette ne geçmişte ne de günümüzde yapılan şovların hiçbiri sihir değil, yalnızca birer numaradır.

Ancak bu numaraları hafife almayın! Sihirbazlar numara yapabilmek için pek çok araç kullanırlar. Biz bu araçları görmeyiz. Diyelim ki, bir sihirbaz izleyicilere bir para gösterdi. Sonra da **"hokus pokus yaparak"** parayı deldi. Aslında sihirbazın biri delikli, biri deliksiz iki parası vardır. Önce bize delikli olmayan parayı gösterir. Sonra el çabukluğuyla bunu delikli olanla değiştirir.

Sihirbazlar, bir numarayı gözü kapalı yapana kadar günlerce, haftalarca çalışır ve yıllarını bu mesleğe verirler.

Toplar ve Denge

Top oynamayı kim sevmez! Üstelik topla oynanabilen o kadar spor varken: futbol, basketbol, voleybol, hentbol, tenis... Bunların hepsi çok eğlenceli. Peki, bu sporlarda kullanılan toplara ne demeli? Sporuna göre özel olarak tasarlanmış farklı boyutta ve farklı maddelerden yapılmış toplara...

Sporlarda Kullanılan Toplar

Futbol, basketbol, voleybol vb. sporlarda kullanılan toplar, özel olarak tasarlanır. Çünkü her bir spor, farklı zıplama özelliğine sahip topu gerektirir. Örneğin, yerden bir metre yüksekten atılan bir basketbol topu, ilk zıplamada 56 cm sıçrayabilir.

Bu rakam, tenis topu için 49 cm, hentbol topu içinse 64 cm'dir. Bu durumda, topun zıplamasındaki bir değişikliğin oyunun sonucunu nasıl değiştirebileceğini kestirebilirsiniz.

Futbol, basketbol, tenis gibi sporlarda kullanılan toplarda havanın esnekliğinden yararlanılır. Çünkü hava ve diğer gazlar, küçük hacimlere sıkıştırılabilirler.

Örneğin, bir balonu şişirip ağzını bağlayın. Balonu sıkıştırıp serbest bırakın. Serbest bıraktığınızda balonun eski haline döndüğünü görürsünüz. Tüm toplarda hava kullanılmaz. Kimi toplarda tümüyle lastik kullanılır.

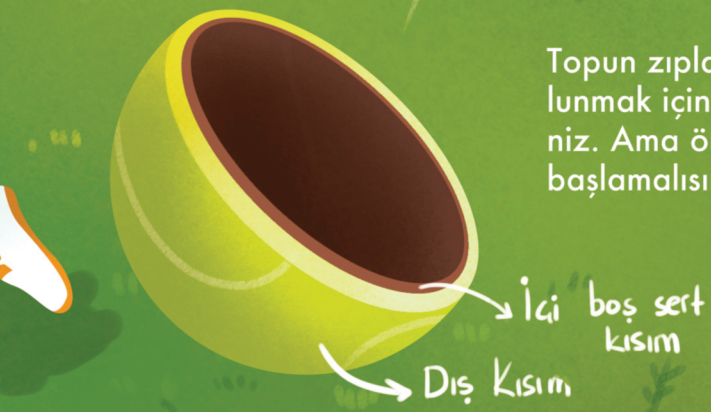
Top Nasıl Zıplar?

Bir topun davranışlarını, top havadan yere dik atıldığında ne olduğunu, anlamaya çalışarak inceleyelim.

Fizikte "serbest düşme" denilen bu atış biçiminde, yere düşen topun, bir kuvvet etkisiyle çarptığı bölüm yassılaşır. Bu yassılaşma, çarpma sırasında, topun vuruşuna karşı oluşan, yerin itme kuvvetini dengeler.

Tabi bu çarpma, topun içindeki hava basıncının dağılımını, düşme yönünün aksine bir yönde değiştirir ve topun yeniden yükselmesine yani zıplamasına neden olur.

Topun, uygun bir şişkinlikte olması önemli. Zaten sönük bir topun zıplamadığını iyi bilirsiniz. Bu da bize, topun esnekliğinin yani, zıplamanın belirleyicisinin, topun üretiminde kullanılan malzemeden çok, topun içine sıkıştırılan havanın miktarı olduğunu gösterir.

Topun zıplamasıyla ilgili keşiflerde bulunmak için basit deneyler yapabilirsiniz. Ama önce işe gözlem yaparak başlamalısınız.

Farklı spor dallarında kullanılan toplar üzerinde inceleme yapın. Farklı boyutta ve farklı maddelerden yapılmış toplar nasıl zıplıyor, inceleyin.

Denge

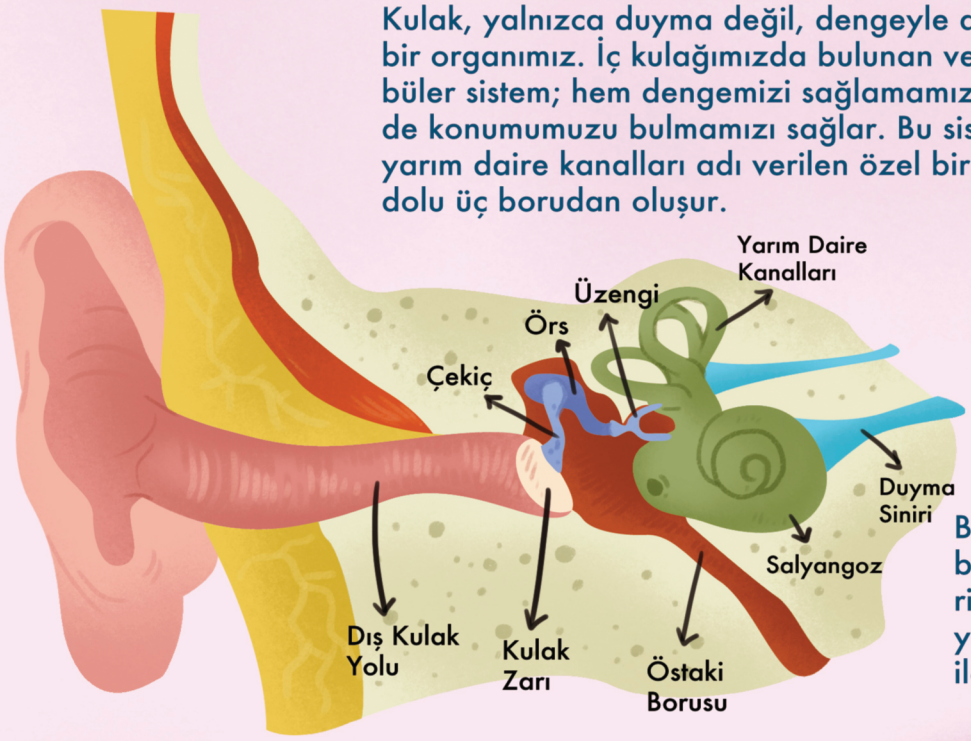

Baş dönmesiyle dengenizi kaybettiğiniz o eğlenceli ancak, biraz da tehlikeli oyunu hatırlayın. Hani, kollarınızı açıp kendi çevrenizde dönersiniz ya! Bunu gören yetişkinler kaygılanır, çünkü bir yerinizi incitmenizden korkarlar. Haklılar da, çünkü hızla döndüğümüzde başımız döner.

Bu tür durumlarda neden başımız döner? Daha da ilginci art arda ve hızla olağanüstü dönüşler yapan balerinler ya da buz patencilerinin başı neden dönmez ve dengelerini kaybetmezler. Şimdi hep birlikte bu soruların cevaplarını bulalım.

Konumuz denge olduğuna göre kulaklarımızın içine doğru bir yolculuk yapmamız gerek. Haydi o zaman...

Kulak, yalnızca duyma değil, dengeyle de ilgili bir organımız. İç kulağımızda bulunan vestibüler sistem; hem dengemizi sağlamamızı hem de konumumuzu bulmamızı sağlar. Bu sistem, yarım daire kanalları adı verilen özel bir sıvıyla dolu üç borudan oluşur.

Biz hareket ettikçe bizimle birlikte yarım daire kanallarındaki sıvı da hareket eder ve borular boyunca uzanan tüyleri de hareket ettirir.

Bu tüyler, sinir hücreleriyle bağlantılıdır ve sinir hücrelerimiz beynimize o sırada ne yaptığımız ve konumumuzla ilgili bilgi verir.

Kendi çevremizde döndüğümüzde neler olduğuna bir bakalım. Biz döndüğümüzde sıvının da hareket ettiğini söylemiştik. Ancak, biz hareketi durdurduğumuzda sıvı hala hareketine devam eder. Bizim durmamıza karşın, beynimize döndüğümüzle ilgili bilgi gitmesi algı karışıklığına neden olur. Bu durumda başımız döner ve dengemizi kaybederiz.

petrol-iş Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

Tüm bunların nasıl olduğunu anlamak için, bir kavanozun üçte ikisini suyla doldurun ve kapağını kapatın. Sonra bu kavanoz elinizdeyken ayna karşısına geçin.

Dik durduğunuzda iç kulağınızdaki sıvı, kavanoz içindeki gibi dengede durur. Şimdi de eğilin, dönün, farklı hareketler yapın. Bu sırada aynadan kavanoz içindeki suyu gözlemleyin.

Kavanozun içindeki su, tıpkı sizin gibi hareket ediyor değil mi? İç kulağınızdaki sıvının hareketinin, kavanozun içindeki suyun hareketi gibi olacağını unutmayın.

Balerinlerin başı neden dönmez?

Kendi etrafımızda defalarca döndüğümüzde yaşadığımız baş dönmesi ve denge kaybının sebebini öğrendik. Bu geçici durum, yüksek bir yerden aşağıya bakıldığında da hissedilir.

Ancak uzun süre tekrarlandığında, vücudumuz bu gibi durumlara uyum sağlayarak alışkanlık kazanır. Böylelikle baş dönme duygusu ortadan kalkar. Bu nedenle, balerin, buz patencileri ve yüksek inşaatlarda çalışan işçilerin başı dönmez.

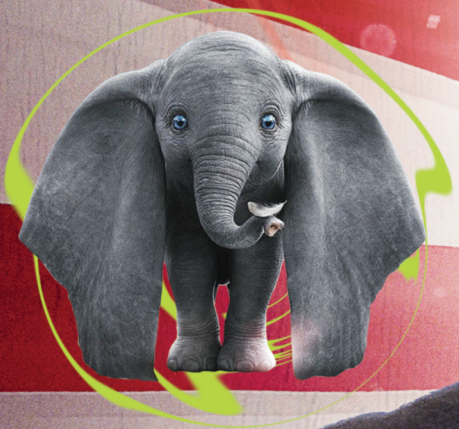
İllüstrasyonlar: Seyhan Çelik

Çocuk Sineması

DUMBO

Hazırlayan: M. Şebip Arvas

Harold Pearl ile Helen Aberson'ın kitabından ilk olarak 1941 yılında yayınlanan animasyon, sinema filmi olarak karşımıza çıkıyor. Aslında sirklerin göründüğü gibi olmadığını anlatan yapım, yeni doğmuş minik bir filin, kaba kuvvetle sirkte çalıştırılmasını ve annesinden koparılma hikayesini konu ediyor.

Max Medici, eski yıldızı Holt Farrier ve onun çocukları Milly ve Joe'ya sıradışı bir görev verir. Ailenin görevi, sirkin yeni üyesinin bakımını üstlenmektir. Bu yeni üye, koca kulakları sebebiyle seyircileri güldüren, yavru bir bebek fildir. Ancak Dumbo'nun uçabileceğini keşfettiklerinde, işler değişir.

petrol-iş
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

Kısa sürede batmak üzere olan sirki tekrar ayağa kaldıran yavru fil, girişimci Vandevere'nin dikkatini çeker. Vandevere, sevimli fili, yeni ve büyük eğlence parkı Dreamland için kiralar. Ancak Dreamland, göründüğü kadar parlak ve görkemli bir yer değildir. Dumbo, bir akrobatla iyice yıldızını parlatır. Bu süreçte Holt da, Dreamland'in karanlık sırlarını keşfedecektir.

Bunları biliyor musun?

Derleyen ve resimleyen: Tolgay Palaska

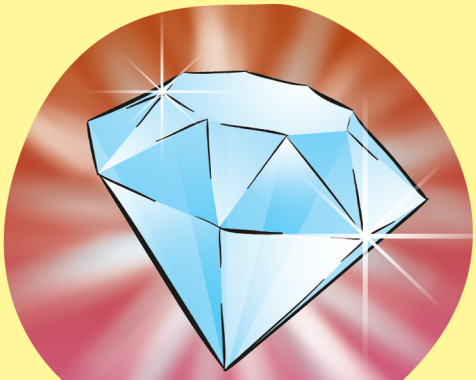

Değerli taşların çoğu birkaç elementten oluşur. Sadece elmas tamamen karbondan oluşur.

Bilinen en büyük kitap XVII y.y. yayınlanmış olan ve Berlin kütüphanesinde bulunan, 2 metre yüksekliğinde ve 1 metre enindeki coğrafya atlasıdır.

Dünyada insan başına düşen karınca sayısı 1 milyondur.

Bugüne kadar yaşamış en ağır kişi, 635 kiloya ulaşan Washingtonlu Jon Brower Minnoch'tur.

Satranç tarihinin en uzun oyunu 1950 yılında Mardel Plato'da yapılmış dünya satranç turnuvasında gerçekleşmiştir. Pilkin ve Çernyak arasında yapılan bu maç 22 saat devam etmiş ve 191. hamle sonrası berabere bitmiştir.

HAYVANLAR VE OYUN

Bir köpek yavrusuna bir tahta parçası verdiğimizde oynamasını izleyip neşelenmeye başlarız. Tahta parçasını attığımızda hızla koşup geri getirir. Sonra da tekrar atmamız için bekler. Benzer bir durumu kedi yavrularında da gözleyebiliriz. Kedi yavrularına top attığınızda, topu bir o patilerine bir bu patilerine atarak, çevresinde koşarak, topun üzerine atlayarak saatlerce zaman geçirirler.

Yavrular kediler, büyüyünce de farelerle uğraşmaya başlarlarsa şaşırmamak gerekir. Topla oynadıkları oyunu sanki fareyle sürdürürler. Oyun, tıpkı çocukların yaşamında olduğu gibi, hayvan yavrularının da yaşamında önemli bir yere sahiptir.

Hayvanlar da Oynayarak Öğrenir

Kedilerden kargalara birçok hayvan yavrusu yaşamda kalmalarını sağlayacak önemli becerilerini oyun oynayarak edinirler. Kurt yavrularının birbirleriyle kavga eder gibi oyun oynamaları, fil yavrularının birbirlerine su fışkırtması, leopar yavrularının birbirlerinin üstüne çıkarak ağaca tırmanması gerçekte yavrular yetişkin olduklarında gerekecek becerileri kazanmalarını sağlar.

Hayvan yavruları birbirleriyle oynarken eğlenir ve buda bize sevimli gelir. Er ya da geç bu oyunların hepsi onlar için bir öğrenme sürecine dönüşür. Yavruların oynayarak öğrenmelerinin süresi hayvanların türlerine göre değişir.

Örneğin, ayı yavruları üç yıl, fil yavrularıysa dört yıl süreyle oyunla öğrenmeye devam ederler. Oyunlar sayesinde nasıl avlanacaklarını ya da kendilerini nasıl koruyabileceklerini öğrenirler.

Kuşlar ve memeliler toplumsal hayvanlar oldukları için, en çok oyun oynayan canlı gruplarıdır. Oyun oynamak, hayvanların birbirleriyle ilişkilerini güçlendirmelerine yardımcı olur. Yalnızca bu hayvanların değil, bazı böcek yavrularının da oyun oynadığı düşünülüyor. Mayıs ayı, hayvan yavrularının oyun oynamalarını izleyebileceğimiz en güzel ay.

Nisan ayında doğmuş olan yavrular Mayıs'ta iyice hareketlenmeye başlarlar. Kendilerine gün boyunca yiyecek getirmek için uğraşan anne-babalarının tüm yorgunluğuna karşın, onları oyun oynamak için zorlarlar. Bu oyunları merak ediyorsanız, Mayıs ayı boyunca hayvanları gözlemeniz yeterli.

İstop adlı oyunu hepimiz oynamışızdır. Bir arkadaşımızın adını söyleyerek elimizdeki topu havaya atarız. Adını söylediğimiz arkadaşımız da bu topu yakalamaya çalışır. Yakalayamazsa ebe olur.

Turna yavrularının da bizim oynadığımız istop oyununa benzer bir oyunları var. Ancak onlar, top yerine dal parçaları kullanıyorlar. Dalları havaya atıp yakalamaya çalışıyorlar. İnce dallar, turna yavrularının en sevdiği oyuncak.

Peki, ya saklambaç? Yaşımız kaç olursa olsun saklambaç hep en sevdiğimiz oyunlardan biridir. Tilki yavruları da saklambaca benzer bir oyun oynarlar.

Ancak onlar, bir arkadaşlarından değil, en sevdikleri oyuncak olan küçük bir dal parçasından saklanırlar. İlk olarak pusuya yatmış gibi yapıp saklanırlar. Daha sonra da aniden sıçrayarak dal parçasını yakalamaya çalışırlar.

Herhalde hepimiz arkadaşlarımızla ya da babamızla güreşmişizdir...

Ayı ve kurt yavruları da birbirleriyle sık sık güreşirler. Bazen güreşirken birbirlerini ısırırlar. Fakat hiçbir zaman birbirlerini incitmezler, bunun bir oyun olduğunu bilirler. Benzer bir oyun da dağ keçilerinde var. Biz nasıl çimenlerde ya da tepelik alanlardan aşağı yuvarlanmaya çalışıyorsak, dağkeçisi yavruları da eğimli bir alan bulduklarında kayma denemeleri yaparlar.

Minik Minik Su Kapları

Çok sıcak bir Ağustos günüydü. Minik serçeyle, işte o gün tanışmıştık. Serçecik oturduğumuz apartmanın önünde yarı baygın bir halde yatıyordu.

Minik serçeyi elime alıp kanatlarını okşadığımda, birazcık kendine gelerek "Ne olur bana yardım et güzel kız" diye mırıldandı.

Aklıma ilk gelen acaba yaramaz çocuklar taş atarak serçeciği yaraladılar mı? oldu. "Yaralı da değilsin, neyin var minik serçe?" diye sorunca; "Hayır, hayır güzel kız yaralı değilim, sadece çok susuzum. Tek ihtiyacım olan bir yudum su." dedi minik serçe.

Bunun üzerine hemen eve koşup serçe için minik bir su kabı hazırladım ve önüne koydum. Minik serçecik kana kana suyunu içerken çok mutlu olmuştum.

Suyunu içip kendine geldiğinde neşeyle kanatlarını çırparak "Sana çok ama çok teşekkür ederim iyi düşünceli kız. Sabahtan beri bu beton binaların arasında dolaşmadığım yer kalmadı. Küçücük bir su birikintisi bile bulamadım. Bu minik su kabının biz kuşlar ve diğer hayvanlar için ne kadar değerli olduğunu bir bilsen, beni çok daha iyi anlardın." dediğinde gözlerim dolu, dolu olmuştu.

Minik serçe çok haklıydı. Yaşadığımız şehirde her taraf koca koca apartmanlarla doluydu. Serçe ve diğer hayvanların bu sıcak aylarda su bulabilme şansı gerçekten hiç yoktu.

Serçeyi minik gagasından öpüp yolcu ettikten sonra bu yaşadığımı mahallemizdeki diğer arkadaşlarıma da anlattım.

Artık mahallemizdeki apartmanların camlarında ve kapı önlerinde bir sürü minik minik su kapları var. Hiç bir serçe ve sokak hayvanı susuz kalmasın diye. Peki sizin mahalleniz de öyle mi?..Bu hikayeyi okuduktan sonra eminim sizin mahalleniz de minik minik su kaplarıyla dolu olacaktır.

İNTERNET DÜNYASI

MOBİL UYGULAMALAR

Bulmacahane ile Hem Eğlenin Hem Öğrenin

Farklı, eğlenceli ve kelime dağarcığınızı geliştirmenizi sağlayacak kelime bulmaca oyununu keşfetmeye hazır mısınız? Bulmacahane - Kelime Bulmaca, klasik kelime oyunlarını ve bulmacayı birleştirip yepyeni bir kelime oyunu deneyimi sunuyor.

Bu sayımızda inceleyeceğimiz uygulama, aslında sadece siz çocuklara değil, büyüklere de hitap ediyor. Beş binden fazla kelimeyi içeriğinde barındıran Bulmacahane'de seviyeler, zorluk sırasına göre sıralanıyor. Yirmiden fazla seviyeyi (haneleri) geçerken, ilk başlarda olmasa bile, ilerleyen seviyelerde zorlanabilirsiniz.

Beyin egzersizleri ve zihin çalıştıran oyunlar kategorisinde olan bu oyunda, kelimeleri bildikçe yeni rozetler kazanabilirsiniz.

Özenle hazırlanmış sorularla kelime dağarcığınızı geliştirebilir, zorlandığınız sorularda arkadaşlarınızdan ya da büyüklerinizden yardım isteyebilirsiniz.

Kelime oyununun yanı sıra çengel bulmaca, kare bulmaca, zekâ oyunları ve sözcük bulmaca meraklıları için de ideal bir oyun.

Özenle seçilmiş Türkçe kelimeler, eğlenceli grafik ve animasyonlarla zenginleştirilmiş. Türkçe kelime oyunu modunun yanında, İngilizce, İspanyolca, Almanca ve İspanyolca dil seçenekleri de mevcut.

Önceden duyduğunuz bazı kelimelerin anlamlarını da bu uygulama sayesinde öğrenebilirsiniz.

petrol-iş
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

GÖKKUŞAĞI
Aylık Çocuk Dergisi

Petrol-İş Sendikası Merkez Yönetim Kurulu
Genel Başkan: **Süleyman Akyüz**

Genel Sekreter: **Salih Akduman**

Genel Mali Sekreter: **Erhan Yakışan**

Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri: **Niyazi Recepkethüda**

Genel Yönetim Sekreteri: **Ünal Akbulut**

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası adına sahibi:
Süleyman Akyüz

Yazı İşleri Müdürü: **Salih Akduman**

Genel Yayın Yönetmeni: **Cengiz Çakıcı**

İdare Yeri:
Altunizade Mah. Kuşbakışı Sokağı No: 25
Altunizade 81180 Üsküdar / İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (pbx) Fax: (0216) 474 98 67

Baskı: Özlem Matbaacılık ve Reklamcılık Ltd. Şti. Litros Yolu
2. Matbaacılar San. Sit. Bodrum Kat No: 2BB4 Topkapı/İSTANBUL

Bu Dergi Sendikamız Basın Yayın Servisi tarafından hazırlanmıştır. (Petrol-İş Dergisinin özel ekidir.) Haziran 2021'de basılmıştır.